

همایش ماهانه انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران

که باید به آنها پاسخ داد. وی افزود: ناشران و کارگزاران باید به کتابخانه‌ها این اطمینان را بدهند که دسترسی به مجلات را برای آنها فراهم می‌کنند.

این محقق گفت: به‌رغم تهیه آرشیو برای مجلات الکترونیکی بحث حق مؤلف مطرح می‌شود که باید در دسترسی‌ها به این منابع، این قانون را هم مدنظر قرارداد. وی درباره‌ی گزینش مجلات الکترونیکی و اینکه در محیط دیجیتال، محدودیت فیزیکی به آن شکلی که در کتابخانه‌های سنتی بود، وجود ندارد، به بحث پرداخت و گفت: در این صورت آیا باز هم باید دست به گزینش مجلات بزنیم؟ عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد افزود: تهیه آرشیو الکترونیکی برای مجلات هزینه بسیار زیادی است و هنگامی که صحبت از آرشیو الکترونیکی برای مجلات به میان می‌آید، باید هزینه‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مورد نیاز قبل از اجرای و پیاده‌سازی پروژه برآورد شود. وی سپس ضمن تأکید بر وجود نیروهای متخصص و کتابداران آموزش‌دیده برای کار با آرشیو الکترونیکی مجلات، به عدم موازی‌کاری در عرصه آرشیوهای مجلات اشاره کرد.

دکتر گلینی مقدم گفت: در گذشته اغلب کتابخانه‌ها مجلات مشابهی را مشترک می‌شدند و مالک آن بودند، اما در آرشیو مجلات الکترونیکی، یک کتابخانه فقط می‌تواند دسترسی به مجلات را برای کاربران خود داشته باشد. وی اظهار داشت: به‌لحاظ نظری، کارهای تکراری در دنیای آرشیو مجلات الکترونیکی کمتر از آرشیو مجلات چاپی خواهد بود.

این محقق با بیان اینکه اگر قرار باشد کتابخانه، فعالیتی را برای آرشیو مجلات الکترونیکی خود صورت دهد، این مسئله باید به‌صورت همه‌جانبه، مورد حمایت سازمان مادر قرار گیرد، گفت: عدم حمایت سازمان مادر، یک مانع بزرگ در راه ایجاد آرشیو مجلات الکترونیکی در کتابخانه‌ها محسوب می‌شود. وی اشاره کرد که درباره‌ی آرشیو مجلات الکترونیکی هنوز استاندارد خاصی وجود ندارد و چون مسئله‌ای جدیدی است، هنوز در این زمینه پژوهش‌های جدی صورت نگرفته است. وی افزود: نبود استاندارد یک مانع است و افراد نمی‌دانند چه مواردی را به‌لحاظ زیرساختی، مدیریتی و پشتیبانی برای تهیه آرشیو مجلات الکترونیکی در نظر بگیرند.

دکتر گلینی مقدم با اشاره به اینکه استفاده طولانی‌مدت از یک آرشیو مجلات الکترونیکی باید مورد توجه قرار بگیرد، اما عواملی تهدیدکننده هم در این میان وجود دارد، گفت: مدیریت ناصحیح و بی‌نظمی و هرگونه اشتباه در اداره آرشیوهای مجلات الکترونیکی، به از دست‌دادن این مجلات منجر خواهد شد و اگر منابع الکترونیکی از دست بروند، بازیابی آنها به سختی امکان‌پذیر است.

این محقق اضافه کرد: وابستگی به فناوری و عدم آشنایی با آن، و عدم آگاهی کتابداران درباره‌ی اهمیت آرشیوهای مجلات الکترونیکی از

آخرین همایش انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران در فصل پاییز، دوشنبه بیست‌وسوم آذرماه برگزار شد. قبل از شروع سخنرانی‌ها، ابراهیم عمرانی، مسئول کمیته همایش‌ها و نشست‌های انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی پس از خوش‌آمدگویی به حاضران، با اشاره به مجمع عمومی امسال انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران، خبر داد که در اسفند ماه سال جاری، مجمع عمومی همراه با انتخابات هیئت مدیره جدید انجمن خواهد بود. وی از کتابداران درخواست کرد از هم اکنون خود را برای انتخابات اسفندماه انجمن نامزد کنند. وی با توجه به اینکه اکثریت جمعیت کتابداران ایران را بانوان تشکیل می‌دهند، از آنها خواست تا برای عضویت در دور جدید هیئت مدیره انجمن نامزد شوند و وظایفی را عهده‌دار شوند. سپس عمرانی به معرفی سخنرانان پرداخت.

اولین سخنران، دکتر گل‌نساء گلینی مقدم، عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شاهد بود. وی دانشنامه دکتری تخصصی خود را در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی از دانشگاه میسور هند دریافت کرده است. موضوع سخنرانی دکتر گلینی مقدم، مباحث عمده در آرشیو مجلات علمی الکترونیکی بود. وی ابتدا در زمینه نگهداری و آرشیوسازی مجلات الکترونیکی به بحث پرداخت.

دکتر گلینی درباره‌ی تأثیر فناوری‌های نوین اطلاعاتی بر فرایند نشر مجلات بحث کرده و مزایای مجلات الکترونیکی را در برابر مجلات چاپی برشمرد. وی گفت: ارسال مقاله برای مجله از طریق پست الکترونیکی، سهولت در دسترسی به مقالات و بارگذاری سریع آنها، توانایی سریع در جست‌وجوی مقالات، عدم محدودیت استفاده از مجلات الکترونیکی به مکان و زمان و تهیه آرشیو الکترونیکی از جمله مزایای این مجلات است.

عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد درباره‌ی آرشیو مجلات چاپی گفت: کتابخانه پس از خرید مجلات، مالک آنها بود و این مجلات را پس از استفاده کاربران به بخش مخزن می‌سپارد تا در آنجا نگهداری شوند. اما برای استفاده از مجلات الکترونیکی باید زیرساخت‌ها و تجهیزات را تدارک دید. وی افزود: کتابخانه‌ها دیگر مالک مجلات الکترونیکی نیستند. بلکه دسترسی به این مجلات را از طریق اینترنت و به‌صورت الکترونیکی برای کاربران فراهم می‌سازند. کتابخانه برای اینکه این امر فراهم شود باید با ناشران و کارگزاران در ارتباط باشد و پس از تأمین هزینه این مجلات، نسبت به اشتراک آنها برای کتابخانه اقدام کند.

دکتر گلینی مقدم با بیان اینکه کتابخانه قرارداد را با ناشران برای دسترسی به مجلات و نه برای مالکیت آنها امضا می‌کند، اظهار داشت: این نگرانی ایجاد می‌شود که آینده مجلات چه خواهد بود؟ اگر کتابخانه فقط حق دسترسی به مجلات را دارد، در صورت فسخ قرارداد، آیا باز هم دسترسی به مجله میسر است؟ این مسأله است

دکتر گلینی:

ارسال مقاله برای

مجله از طریق پست

الکترونیکی، سهولت

در دسترسی به مقالات

و بارگذاری سریع

آنها، توانایی سریع در

جست‌وجوی مقالات،

عدم محدودیت

استفاده به مکان و

زمان و تهیه آرشیو

الکترونیکی از جمله

مزایای این مجلات

است

دکتر اسدی:
موتورهای کاوش
قادرند حتی از طریق
تلفن همراه نیز فعالیت
کنند و اطلاعات
جغرافیایی را به
کاربران خود برسانند

می‌شود، مفهوم مکانی را در بردارد. وی با بیان اینکه حجم سؤالات مکان‌محور از موتورهای کاوش رو به افزایش است، اظهار داشت: حجم قابل توجهی از اطلاعات موجود در محیط وب را اطلاعات جغرافیایی مثل نشانی‌ها، نقشه‌ها، تصاویر و سایر داده‌های جغرافیایی دربر گرفته است.

دکتر اسدی به استفاده از فناوری‌های ارتباطی مثل تلفن همراه در ترکیب با نتایج جست‌وجوی موتورهای کاوش اشاره کرد که موتورهای کاوش قادرند حتی از طریق تلفن همراه نیز فعالیت کنند و اطلاعات جغرافیایی را به کاربران خود برسانند.

نکته کلیدی سخنرانی این محقق مفهوم مکان در محیط بود که به تشریح این مفهوم پرداخت. وی گفت: یکی از تعاریف مکان اینگونه مشخص می‌شود که یک مکان در محیط وب، رایانه‌ای است که یک صفحه وب را به‌عنوان سرور میزبانی می‌کند. اما گاهی ممکن است که سرور یک صفحه وب دقیقاً یک منطقه خاص نباشد. ممکن است یک وب‌سایت متعلق به کشوری دیگر باشد، اما سرور آن در کشور دیگر قرار گرفته باشد. وی با بیان اینکه هر وب‌سایتی دارای برخی از نام‌های جغرافیایی است، گفت: براساس این داده‌های جغرافیایی می‌توان دریافت که یک وب‌سایت متعلق به کدام مکان است.

دکتر اسدی سپس به بحث درباره جغرافیای هدف پرداخت و آن را جغرافیای کاربرانی تعریف کرد که از منبعی خاص استفاده می‌کنند. وی گفت: موتورهای کاوش باید بتوانند صفحات وب را به‌صورت جغرافیایی - مثلاً تمام صفحات وب مربوط به ایران - جمع‌آوری کنند. وی با بیان اینکه موتورهای کاوش باید بتوانند هنگام نمایه‌سازی به کلمات جغرافیایی وزن بدهند، گفت: رتبه‌بندی نتایج جست‌وجو می‌تواند براساس فاصله باشد، مثلاً اگر کاربری دنبال دانشگاه خاص می‌گردد، موتور کاوش باید قادر باشد نزدیک‌ترین دانشگاه را به مکان جغرافیایی کاربر نشان دهد.

دکتر اسدی در پایان به برخی از سؤالات حاضران درباره مفهوم مکان در جغرافیا پاسخ داد.

دیگر موانع ایجاد آرشیوهای مجلات الکترونیکی برای کتابخانه‌هاست و ایجاد آرشیو برای مجلات الکترونیکی هنوز در ابتدای راه است و پیشرفت‌های گسترده‌ای در این زمینه صورت نگرفته است.

دکتر گلینی مقدم در انتها اشاره کرد که برای پیاده‌سازی یک نظام آرشیوی موفق از مجلات الکترونیکی باید بین کتابداران، ناشران و کارگزاران ارتباط و همکاری نزدیک برقرار باشد. وی در پایان به سؤالات حاضران پاسخ داد.

عمرانی پس از سخنان خانم دکتر گلینی مقدم، به‌عنوان قائم‌مقام کنسرسیوم کتابخانه‌های دانشگاهی وزارت علوم گفت که کنسرسیوم مسئله آرشیو مجلات الکترونیکی را برای کتابخانه‌های دانشگاهی کشور حل کرده است. وی ضمن تشریح نحوه تهیه مجلات الکترونیکی برای کتابخانه‌های دانشگاهی کشور، گفت: اگر روزی قرار باشد که مجلات الکترونیکی دیگر ارائه نشود، کل موجودی به‌صورت لوح فشرده برای کتابخانه‌های مشترک ارائه می‌شود.

سخنران بعدی، دکتر سعید اسدی، عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شاهد و فارغ‌التحصیل از دانشگاه کوپن‌هاگن استرالیا، به ارائه بحث خود درباره جست‌وجوی مکان‌محور اطلاعات در شبکه جهانی وب پرداخت. وی در ابتدا با مقایسه کارایی موتورهای کاوش، گفت: موتور کاوش یا هو امکان نمایه‌سازی را بهتر فراهم می‌سازد تا موتور کاوش گوگل.

دکتر اسد با تشریح مفهوم جست‌وجوی مکانی و مفهوم مکان در محیط وب، مفهوم مکان را با مثالی درباره یک کاربر مطرح کرد که در محیط وب، به دنبال سیاه‌های از هتل‌های یک شهر می‌گردد. وی گفت: انتظار می‌رود که موتور جست‌وجو بتواند مکان مناسبی را برای کاربر انتخاب کند، یعنی موتور کاوش باید بتواند براساس موقعیت مکانی فرد نسبت به یافتن مطلب موردنظر وی اقدام کند. وی اشاره کرد که به اینگونه جست‌وجوها، پرسش‌های مکانی یا جغرافیایی یا مکان‌محور گفته می‌شود.

این محقق سپس به تشریح چگونگی یافتن اطلاعات جغرافیایی از گوگل مپ^۱ پرداخت و گفت: تحقیقات نشان داده است که حداقل یک‌چهارم سؤالاتی که از موتورهای کاوش توسط کاربران پرسیده

پی‌نوشت:

1. Google Map